

Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi LVVI

Marjo Neuvonen, tutkija, Luonnonvarakeskus
marjo.neuvonen@luke.fi

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys
metsästrategiassa – osallisuus ja osaaminen
webinaari, MMM 1.9.2021

Sisältö

Taustaa

Mitä on LVVI-tutkimus?

Miten LVVI-tieto auttaa edistämään yhdenvertaisia ulkoilumahdollisuuksia? Esimerkkejä ulkoilutiedosta.

Johtopäätökset

Tausta 1/4

”Yhdessä muiden kestävyysulottuvuuksien kanssa sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys on osa kokonaiskäsitystä tavoiteltavasta ja oikeudenmukaisesta luonnonvarojen hallinnasta”.

”Sosiaaliseen kestävyYTEEN liittyy ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointi ja tasa-arvo”

”Kulttuuriseen kestävyYTEEN liittyy ihmisen toiminta ja taustalla vaikuttavat tekijät, kuten asenteet, arvot, tieto ja uskomukset”

Lähde: Soini, K., Svets, K., Abernethy, P., Jokinen, M, Ojala, A. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys luonnonvarojen hallinnassa. Socially and Culturally Sustainable Natural Resource Governance (SOCCA). Painossa.

Tausta 2/4

- *Virkistyskäytön perustana toimii monimuotoinen ja kaunis luontoympäristö, johon usein liittyy myös kulttuurisia arvoja.*
- *Vetovoimainen luontokohde on puhdas, vaihteleva, maisemallisesti miellyttävä ja monipuolinen. Hyvä saavutettavuus ja ulkoilupalvelut lisäävät suosiota.*

Lähde: Tyrväinen ym. 2019. Virkein-hanke.

Metsä on monelle suomalaisille tärkeä virkistäytymisen ympäristö.

Tausta 3/4 Virkistyskäytön seurantatieto tukee sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden toteutumista

- Tekee näkyväksi virkistyskäytön ja luontomatkailun merkityksen kasvua.
- Kuvaa trendejä ja muutosta.
- Tukee kansalaisten yhdenvertaisuutta, *esimerkiksi Luonnossa oleskelun ja liikkumisen terveyshyödyt (kenelle ja miten)?*

4/4 Tunnistettuja haasteita

- *Käytön lisääntyminen suosituimmilla kohteilla vaikuttaa ekologisiin arvoihin mm. kulumiseen ja kävijätyytyväisyys voi heiketä esimerkiksi ruuhkaisuuden tai häiriöiden vuoksi.*
- *Suuri alueiden kysyntäpaine voi tarkoittaa matkustamista kohteisiin kauempana. Vaikutus ulkoilun kestävyYTEEN pitkällä aikavälillä*
- *Virkistyskäytön merkityksen näkyminen päätöksenteossa eri tasoilla*
- *Yksityismaiden käyttö virkistykseen: puuttuu mekanismeja, jonka avulla metsänomistaja voisi saada korvauksen panoksestaan metsän virkistys- ja luontoarvojen tuottamiseen. Koskee erityisesti alueita, joissa on paljon virkistys- ja matkailukäyttöä.*
- *Palveluiden ja reittien ylläpidon investoinnit ja kustannukset: Kuka rahoittaa tulevaisuudessa? Julkinen taho vai asiakkaat.*
- *Monia toimijoita*

Virkistyskäytön seurantatieto

Miten ihmiset käyttävät luontoympäristöjä?

Millaisia palveluita tarvitaan nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa?

Missä ulkoillaan?

Virkistyskäytön seurantatietoa tuottavat mm.

- Kävijäseurannat ja kävijätutkimukset (**Metsähallitus**) sekä kansallispuistoissa että muilla suojelualueilla tuottavat tietoa näiden alueiden käytöstä
- **Kaupungit ja kunnat** seuraavat alueidensa käyttöä, mutta tieto on hajanaisempaa
- **Luonnonvarakeskus** (VOAS-ohjelma) tekee Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi -seurantaa. Lisäksi seurataan erillisin kyselyin vapaa-ajan kalastusta ja metsästystä.
- **Luontomatkailusektorilla** tietotarpeita, joita ei nyt seurata (**[Virkein-hankkeen loppuraportti](#)**)

Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi (LVVI) -tutkimus

- Väestötason tietoa suomalaisten ulkoilun harrastamisesta (lähes 90 eri ulkoiluharrastusta), lähivirkistyksestä ja luontomatkailemisen kysynnästä.
- Eri ajankohtien tiedonkeruut tuottavat tietoa ulkoilun muutoksista: 2019–2021, 2009–2010 ja 1998–2000.

Tutkimuksen toteutus

- Tiedonkeruu yhteistyössä Luke ja Tilastokeskus
- Satunnaisotos 15-80-vuotiaat suomalaiset
- Kyselyä toteutetaan suomeksi ja ruotsiksi.
- Tiedonkeruut eri vuodenaikoina parantavat aineiston laatua: 6 osaotosta aikavälillä 12/2019-06/2021
- Tutkimusrahoitus: MMM, YM, OKM ja Luke

Esimerkkejä LVVI-tiedosta

Ulkoilutieto 1/5: Ulkoiluun osallistuminen

Ulkoilun merkitys osana suomalaisten arkea on säilyttänyt erittäin korkean tasonsa ja 96 prosenttia suomalaisista ulkoilee vuoden aikana.

Virkistysmahdollisuudet ja saavutettavuus

- Jokamiehenoikeudet
- 50% suomalaisista asuu alle 300 metrin päässä lähimetsästä

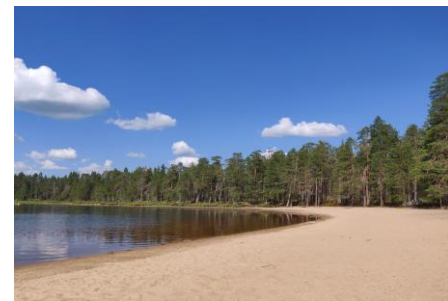
Ulkoilutieto 2/5 Lähivirkistys

- Lähiluonto merkittävä hyvinvoinnin resurssi myös pandemian aikana. Luonto- ja ulkoilualueilla virkistäytyminen lisääntyi keväällä ja kesällä 2020.
- *Käynnit kansallispuistoissa lisääntyivät vuonna 2020 yli 20 prosenttia* (Lähde Metsähallituksen luontopalvelut).
- Lähivirkistyskertoja oli 10-30 prosenttia enemmän keväällä ja kesällä 2020 (LVVI3 ennakkotieto). Kasvua kaupungin viheralueilla, mutta myös maaseudun luontokohteilla.
- Pandemian vaikutus näkyy, mutta pidemmän aikavälin seuranta osoittaa kasvun virkistyskysynnässä jo ennen pandemiaa.

Ulkoilutieto 3/5 Tärkeitä syitä vieraillla lähiluonnossa

Fyysisen kunnon ylläpitäminen
Rentoutuminen ja palautuminen
Luonnon rauha ja hiljaisuus
Omaa aika ja rauha
Kauniit maisemat
Luontokokemukset
Yhdessäolo perheen kanssa

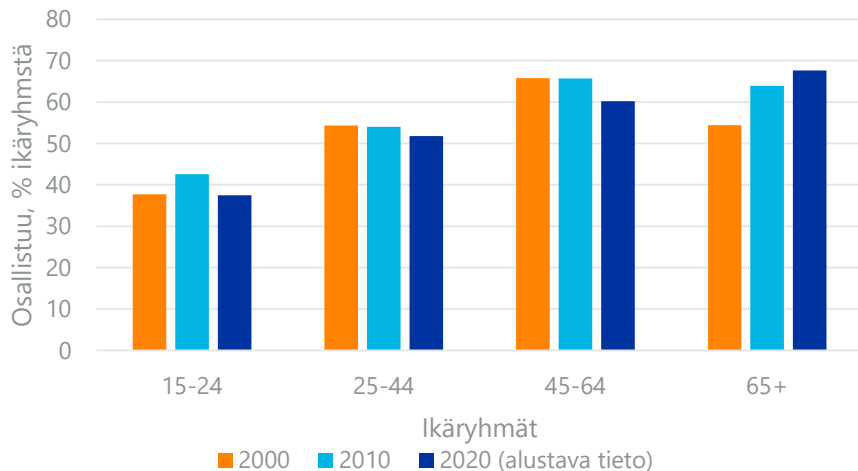
Yli 60 prosentille vastaajista tärkeä tai erittäin tärkeä syy lähteä luontoon

Ulkoilutieto 4/5: Metsien virkistyskäyttö, esimerkkinä marjastus

Yli puolet suomalaisista marjastaa vuoden aikana. Eniten marjastavat 65-vuotta täyttäneet.

Marjastukseen osallistuminen v. 2000, 2010, 2020

Ulkoilutieto 5/5: Metsien virkistyskäyttö - mikä on muuttunut 20 vuodessa?

- Ikäryhmässä yli 65-vuotiaat ulkoiluun osallistuvien osuus kasvanut
- Suosio kasvussa esim. Patikointi ja retkeily, maastopyöräily, yrttien, kukkien tai koristekasvien keräily
- Tavat liikkua luonnossa monipuolistuvat > uusien alueiden käyttö ja käyttäjäryhmät

Johtopäätöksiä

LVVI-seurannat tuottavat väestötason tietoa päätöksentekoon ja suunnitteluun.

Virkistyskysynnän kasvulla on vaikutuksia maankäyttöpolitiikkaan ja viheralueiden kestävään mitoitukseen suunnittelussa. LVVI-tiedon lisäksi tarvitaan erilaisia alueiden käytön seurannan indikaattoreita.

Taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ja sen arvottaminen: ympäristönäkökulmat, hyvinvointi, terveys ja näiden arvojen kytkeminen maankäytön päätöksentekoon ja kestävyyskeskusteluun on tärkeää.

Luonnon virkistyskäytön strategia 2030

Valmisteilla on eri hallinnonalojen tavoitteita tukeva, kansallinen ulkoilua ja luonnon virkistyskäyttöä edistävä strategia yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa.

- Koskettaa lähes jokaista suomalaista
- Tavoitteena saattaa luonnon virkistyskäytön hyödyt laajasti suomalaisten tietoon ja käyttöön, kansanterveys ja kansantalous huomioiden
- Vastuuministeriö ympäristöministeriö. Lisätietoa [Luonnon virkistyskäytön strategia 2030](#)

Kiitos!

Lähteitä

Sievänen, T. (toim.) 2001. Luonnon virkistyskäyttö 2000.

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/521436>

Sievänen, T., Neuvonen, M. Luonnon virkistyskäyttö 2010. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-40-2331-6>

Soini, K., Svets, K., Abernethy, P., Jokinen, M, Ojala, A. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys luonnonvarojen hallinnassa. Socially and Culturally Sustainable Natural Resource Governance (SOCCA). 2021. Painossa.

Tyrväinen, L. Sievänen, T., Konu, H., Tuohino, A., Aapala, K., Ojala, O. 2018.

Miten kehittää luonnon virkistys- ja matkailukäyttöä Suomessa? 2018. Policy Brief. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. [Virkein-hankkeiden päätulokset tiiviisti](#)

Tyrväinen, L., Sievänen, T., Konu, H., Aapala, K., Ojala, O., Pellikka, J., Reinikainen, M., Lehtoranta, V., Pesonen, J., Tuohino, A. 2018. Uudet keinot metsä- ja vesialueiden kestävä virkistys- ja matkailukäytön kehittämiseksi ja turvaamiseksi. **Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 88/2017.** [Virkein-hankkeen loppuraportti](#)